

STORTINGET

Representantforslag 144 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar og Hege Bae Nyholt

Dokument 8:144 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å sikre reell streikerett

Til Stortinget

Bakgrunn

Norsk fagbevegelse har fått rekordmange medlemmer de siste årene. Det viser at mange ønsker å være fagorganisert og har behov for en sterk fagbevegelse. Samtidig har tariffavtaledekningen sunket betydelig de siste årene. I 1998 var 77 prosent av arbeidstakerne i Norge dekket av en tariffavtale. I 2019 hadde tallet sunket til 69 prosent, viser tall fra Fafo.

Det gir grunn til bekymring. En slik utvikling vil svekke det organiserte arbeidslivet.

Muligheten til å gjennomføre effektive streiker må styrkes, slik at fagbevegelsen ikke blir hindret i sine kamper for bedre lønns- og arbeidsvilkår. Det er en bred politisk enighet om at kvinnedominerte yrker må løftes lønnsmessig, men fagforeningene opplever ikke at de når gjennom i forhandlingene, eller at de har reell streikerett.

Begrunnelsene for å bruke tvungen lønnsnemnd ved streiker under lønnsoppgjøret i 2021 var svært om diskuterte. Fagforeningene var for eksempel kritiske til at brannfare på et prosessanlegg for avfall og gjenvinning stoppet hele streiken i arbeidstvisten mellom Unio og KS, til tross for at dispensasjonssøknader ble innvilget. Det samme så man i oppgjøret i Oslo kommune. Der ble streiken avblåst med begrunnelse i at bemanningen

ikke var forsvarlig, til tross for at Sykepleierforbundet hadde tatt ut streikende tilsvarende helgebemanning og godtatt alle dispensasjonssøknader.

Det er en rekke eksempler på at streiker har blitt stoppet ved bruk av tvungen lønnsnemnd, uten en grundig nok vurdering av faren for liv og helse. Fjorårets streik i regi av Fagforbundet og Parat i private velferdsbedrifter viser dette. Streiken ble stoppet av Helsetilsynet og regjeringen, uten en god nok begrunnelse: Fagforbundet mente også streikene til Fagforbundet og YS ble blandet sammen, uten at man vurderte den enkelte streiken for seg.

Da NHO gikk til lockout under sykepleierstreiken i 2018, svarte regjeringen med å stoppe streiken gjennom bruk av tvungen lønnsnemnd. Norsk Sykepleierforbund hevder de hadde tatt hensyn til liv og helse ved et nøye gjennomtenkt streikeuttak. Dette var en streik som skulle ramme arbeidsgiverne økonomisk og skåne de svakeste brukerne og pasientene. En forbedret praksis og dialog kunne sikret at streiken hadde blitt ført videre, og partene kunne løst dette uten statlig innblanding.

Under vaskeristreiken i 2014 brukte daværende regjering tvungen lønnsnemnd begrunnet med fare for at streiken kunne gå ut over liv og helse. Det var Industri Energi som streiket, og sammen med LO klaget de bruken av tvungen lønnsnemnd inn for ILO. ILO ga dem medhold i klagen og sa at norske myndigheter hadde opptrådt i strid med ILOs regler. ILO ba regjeringen drøfte med partene i arbeidslivet hvordan grunnleggende tjenester kan opprettholdes i forbindelse med en streik hvor konsekvensene kan true befolkningens liv eller helse.

Forslagsstillerne viser til at et så inngripende virkemiddel som tvungen lønnsnemnd må ha legitimitet hos

partene i arbeidslivet. Det kontradiktoriske prinsipp handler om at begge parter i en sak skal få si sin mening. Etter streikene i 2021 kom det fram at Statsforvalteren i Oslo og Viken, som informerer Helsetilsynet om fare for liv og helse under en streik, kun innhenter informasjon fra arbeidsgiverne. Sykepleierforbundet mener det er nødvendig å sikre at også arbeidstakersiden skal ha retten til å kunne beskrive, fra sitt perspektiv, om det er fare for liv og helse, før en streik blir avblåst med tvungen lønnsnemnd. Forslagsstillerne mener derfor det er nødvendig å undersøke om partene i dag er sikret en reell kontradiksjonsrett.

Forslagsstillerne ønsker at bruken av tvungen lønnsnemnd gjennomgås, med mål om å unngå at dette virkemiddelet kan brukes på en måte som kan undergrave streikeretten. Pågående konflikter bør ikke stoppes, med mindre det er helt nødvendig.

Norge har ved flere tilfeller de senere årene fått internasjonal kritikk for bruk av tvungen lønnsnemnd. Kritikken er ikke fulgt opp. Det er derfor god grunn til å endre dagens praksis slik at den er i overensstemmelse med Norges internasjonale forpliktelser.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd. Gjennomgangen bør gjentas rutinemessig.
2. Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, fremme forslag som sikrer kontradiksjonsrett, slik at begge parter blir hørt og får si sin mening før en konflikt stanses med tvungen lønnsnemnd.
3. Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene, gjennomgå bruken av tvungen lønnsnemnd og fremme forslag som sikrer at tvungen lønnsnemnd ikke kan brukes på en måte som kan undergrave streikeretten. Målet er at pågående konflikter ikke stoppes, med mindre det er helt nødvendig.

10. mars 2022

Mimir Kristjánsson

Seher Aydar

Hege Bae Nyholt